

Іщенко Л.В.
доктор педагогічних наук, доцент
*Умань, Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ТА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У Законах України “Про освіту” (1991р.), “Про дошкільну освіту” (2001р.), Національній Доктрині розвитку освіти України у XXI столітті (2002 р.) підкреслюється, що основні завдання дошкільної та шкільної освіти полягають у її спрямованості на: всебічний гармонійний розвиток дитини як особистості та найвищої суспільної цінності; створення умов для творчої самореалізації особистості кожної дитини у навчально-виховному процесі.

Цілеспрямовано формування творчої індивідуальності особистості дитини починається у дошкільній та початковій ланці освіти. Саме означені вікові періоди є найбільш сприятливим до творчого розвитку дітей, оскільки у дошкільному і молодшому шкільному віці спонтанна і репродуктивна творчість дитини поєднується зі швидко зростаючим інтелектом, абстрактним та логічним мисленням. У цьому віці істотно зростає можливість самостійної постановки цілей, мотиваційних спонукань, пошуку способів дій і контролю результатів, тобто освоєння всіх компонентів психологічної структури творчої особистості. За таких умов формування творчої індивідуальності кожної дитини, особливо у її дошкільному та ранньому шкільному віці, найбільш сензитивному періоді для творчості, є важливим завданням сучасної школи. Особливої актуальності означена проблема набуває для інноваційних навчальних закладів, зокрема навчально-виховних комплексів: дошкільний навчальний заклад – початкова школа у яких існують реальні можливості для забезпечення неперервності та наступності у навчанні та вихованні дошкільників та дітей молодшого шкільного віку.

В умовах сьогодення проблема актуалізації творчих можливостей у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, розвитку креативної особистості,

обдарованості набуває особливої актуальності і стає найважливішим напрямком науково-теоретичних досліджень. Пошуку шляхів формування та розвитку індивідуальності, можливостей прояву її унікальних властивостей, індивідуальних стилів діяльності, присвячено низку спеціальних дисертаційних досліджень (Н. Баглаєва, С. Бубка, В. Галузинський, І. Дичківська, О. Дяченко, Я. Ковальчук, В. Кузьменко, В. Мерлін, І. Унт та ін.).

На сьогоднішній день виконані фундаментальні дослідження з психології творчості. Це – праці О. Брушлінського, В. Моляко, С. Рубінштейна, С. Сисоєвої, О.Тихомирова; роботи з проблеми загальних та спеціальних здібностей Є. Ігнат'єва, В. Крутецького, Н. Лейтеса, Б. Теплова; роботи з психології та психофізіології індивідуальних відмінностей та здібностей В. Кузьменко, В. Мерліна, В. Небиліцина, В. Русалова та ін.

Важливим завданням нашого дослідження було здійснити аналіз наукових підходів до проблеми творчої індивідуальності; розглянути психологічний та педагогічний аспекти проблеми формування творчої індивідуальності, з'ясувати роль творчості у реалізації індивідуальності особистості, виокремити важливі чинники, які стимулюють формування цього процесу; намітити перспективу подальшого дослідження проблеми.

Аналіз досліджень проблеми індивідуальності і творчості (В. Андреев, Н. Вишнякова, Т. Гальченко, В. Кузьменко, В. Моляко та ін.) дали можливість розкрити загальне значення поняття творчої індивідуальності як певної якості особистості, яка полягає в її «самості», цілісності, самобутності, спрямованості на творче перетворення навколишнього і готовність змінювати себе. Творчість визначається як невід'ємна характеристика індивідуальності людини, а для більш точного опису здібностей особистості вживається сполучення «творча індивідуальність».

Розглядаючи проблему формування творчої індивідуальності, звертаємось до досліджень у контексті розвитку творчої особистості. Пояснення знаходимо, при з'ясуванні сутності понять «індивідуальність» і «особистість». Праці провідних психологів засвідчують, що індивідуальність

проявляється і розвивається на основі особистісного розвитку. Вона є не щось особливе, відірване від особистості, а її невід'ємна частина, що забезпечує завершеність всіх особистісних утворень[2, 204].

Відтак, результати досліджень учених [1; 2] показали, що поняття «особистість» і «індивідуальність» взаємозалежні і не розглядаються окремо один від одного. Тому найбільш ефективними програмами розвитку творчої індивідуальності є ті, в основі яких лежить розвиток особистості дитини.

Сутність поняття «формування творчої індивідуальності дітей 5-7 років» розглядаємо як динамічний, неперервний, цілісний процес розвитку особистості, що передбачає накопичення певних властивостей: ініціативності, креативності, самостійності, винахідливості, активності, функціональним призначенням яких є формування цієї якості в дітей.

Тому розуміння педагогом сутності особливостей розвитку та формування творчої індивідуальності, важливості дошкільного та молодшого шкільного періоду для становлення дитини як індивідуальності, вчасне виявлення творчих нахилів і здібностей, використання доцільних форм і методів роботи з дітьми, взаємозв'язок навчальної і позанавчальної діяльності розглядається як провідна складова педагогічної майстерності.

Список використаних джерел

1. Асмолов А. Г. Психология личности / А. Г. Асмолов // Принципы общепсихологического анализа.– М.: Изд-во МГУ, 1990. – 367 с.
2. Кузьменко В. У. Теоретичні основи проблеми розвитку індивідуальності дитини // Наукові записки Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. – К.: Нора-прінт, 2004. – Вип. 24. – С. 194-205.
3. Моляко В. А. Психологические проблемы творческой одаренности \ В. А. Моляко. – К.: Знание Украины, 1995. – 52 с.